

Posudek bakalářské práce Zuzany Janovské Domácí zvířata ve frazeologických přirovnáních (Příspěvek ke studiu jazykového obrazu světa)

Ustálená přirovnání jsou zajímavou, formálně i významově specifickou oblastí frazeologie, která představuje u nás dosud nedoceněný materiál ke studiu jazykového obrazu světa. Předložená bakalářská práce se zabývá přirovnáními, v nichž figurují domácí zvířata, a má tedy přinést – a vcelku úspěšně přináší – příspěvek k jejich českým stereotypům.

Autorka postupuje přehledně podle zadání. V teoretické části nejprve pojednává o širším rámci svého zkoumání – o kognitivní lingvistice a jazykovém obrazu světa; prostřednictvím kategorie antropocentrismu se dostává k opozici „člověk vs. zvířata“ a pak k obrazu zvířat v rámci obrazu světa. Poté pojednává o významu slova apod., a konečně o frazeologii, zejména o té, v níž se objevují zoonyma. Věnuje se také specifice přirovnání z hlediska formálního i významového. Vychází při tom zejména z české odborné i slovníkové literatury (Čermák, Mrhačová). S odbornou literaturou autorka pracuje celkem dobře, jen je škoda, že se více neinspirovala doporučenou literaturou polskou, např. teoreticko-slovníkovou prací W. Wysoczańskiego, věnovanou přímo přirovnáním v jazykovém obrazu světa.

Materiálová část je uvozena zhuštěným pojednáním o významu domácích, resp. hospodářských zvířat v životě našich předků (na základě encyklopedické literatury, ale i popularizačních prací z historické lexikologie). Pak je přehledně pojednáno o jednotlivých zvířatech; obohacením každé subkapitolky je úvodní část většinou vytištěná petitem, která se věnuje symbolickým významům na základě slovníků symbolů. Jádro subkapitolky však vždy tvoří česká frazeologická přirovnání vztahující se k danému zvířeti. (Možná by bylo dobré tyto části více propojit a porovnat povahu obecně platného, kulturně založeného symbolu s obrazem vycházejícím z českých přirovnání; někdy se liší, např. u kozy nebo husy.)

Syntetická část není příliš rozsáhlá, ale nechybí: na s. 42 se zajímavě pojednává o synonymických řadách v rámci zooapelativ (s odkazem na Mrhačovou), na s. 44 a v tabulce na s. 45 se autorka věnuje kvantitativním údajům – četnosti přirovnání vztahujících se k jednotlivým zooapelativům (zdaleka nejfrekventovanější je *pes*, daleko za ním následuje *kočka*, poté *prase*, *kůň*, *koza*. Shrnutí na s. 46 upozorňuje na hodnotovou ambivalentnost spojenou se psem a na pozitivní významy vztahované k názvům mláďat. Cenná je příloha se všemi excerpovanými přirovnáními; lze ji využít v dalším zkoumání této oblasti frazeologie.

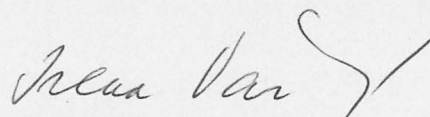
Připomínky mám zejména k seznamu literatury – není mi jasné, proč je rozdělen na „prameny“, „odbornou literaturu“, „slovníky“ a „studie“; a proč je např. *Babička* uvedena v „odborné literatuře“ a *Co na srdci, to na jazyku* v „pramenech“.

Mám jistou výhradu ke konstatování na s. 19: „...konotace neboli **vše, co se nám při vyslovení daného výrazu vybaví**“ : v příkladu s kočkou jako „posvátným tvorem, kterého uctívali Egypťané“ se jedná o konotaci? Český výraz *kočka* má tedy konotaci „posvátnosti“?

Občas nalezneme drobnější překlipy (vyznačila jsem je ve svém exempláři), ale i nepřesné formulace, např. *býk je zvíře s mnoha symbolickými významy* (s. 33). Na s. 20 je uvedeno „*Sdílnost prototypu včetně sdílnosti jednotlivých konotací může být potvrzena...*“ (atd.). Nejde tu o sdílnost, ale o **sdílenost**, a vzhledem k dvojímu chybnému uvedení bych ráda, kdyby autorka toto konstatování u obhajoby vysvětlila.

Závěrem lze konstatovat, že práce Zuzany Janovské splňuje nároky kladené na bakalářskou práci; doporučuji ji k obhajobě s návrhem na klasifikaci stupněm „velmi dobře“ (s ohledem na vystoupení při obhajobě).

V Praze 4. září 2010

doc. PhDr. Irena Vaňková
ÚČJTK FF UK